

A szegedi Fehértó és madárvilága

IRTA DR. BERETZK PÉTER

Ha megkérdeznénk a benszülött szegedi embereket, hogy merre van a Fehértó, nagyon keveset találnák, aki meg tudná mondani és még kevesebbet, aki látta is. Amióta a pesti vonat ablakából megpillantjuk a városi halgazdaságot és amióta néha-néha fehértói hal is kerül az asztalunkra, többen sejtik, hogy ott kell valahol lenni ennek a Fehértónak a pesti vasútvonal mellett. Nem tartom különösnek ezt a jelenséget, mert hiszen a városi ember életében azelőtt semmi jelentősége nem volt a Fehértónak és ma sincsen — a halüzemtől eltekintve — semmi olyan nevezetese a Fehértón, mely a városi ember életét érintené.

Régi vadászoktól sokat hallottam beszélni

a Fehértó fénykoráról,

amikor még sem ment el a víz a tórol, amikor a hal is szépen elszaporodott s a város bérbe is adhatta a halászatot a környékbeli gazdáknak (kik közül nem egy — hallomásom szerint — a halászatból gazdagodott meg). Abban az időben természetesen vízimadár nyüzsgött a tóban és messze vidékről csábította a vadászokat a szegedi Fehértóra. Sokat vadászott itt legnagyobb természeti irónk, Bárony István is. Az állandó víz — bár a tó fenekén termékeny szik —, egyes, szikén termő vizinövényeknek kedvezett, gyönyörű vegetáció volt és bizony irányított nélkül nem volt ajánlatos a tó belseje felé merészkedni.

Mint minden az utóbbi időben, a szegedi Fehértó is nagy változáson ment át. Először is megfosztották vizének nagy részétől. A háboru utáni nagy

víztelepítési ház

a helyi ármentesítőknek egész seregét tenyésztette ki és a sok lokális vízlevezetés a Fehértót »forrásvidéké«-től fosztotta meg. Ma már csak a közvetlen környék tavaszi hóleve gyűlik meg a tóban és a pesti országról már meg sem látjuk a vizet. Az őszi esőzések idején találunk még vizet a Fehértóban. Ez a vízmennyiség is azonban egy-kettőre leszalad, ha az őszi csatorna zsilipje nyitva van. Átformálta a képét a Fehértónak a városi halgazdaság létesítése is. A 3000 holdból 900 holdat szakítottak le és mesterséges gátak közé 1 kilométer szélességű és 6 kilométer hosszúságban fekvő tavakba szivattyúval emelik be a Tisza vizét. A beszivattyúzás persze csak a tavaszi magas Tisza vízállásánál lehetséges. A vízfelület párolgását a halastó árterít kutjai pótolják valamennyire.

A halastó üzeme nagyszerűen jövedelmez a városnak, a megmaradt 2000 holdból azonban ugyyszólván alig van haszna a város kasszájának. A szódával telített »vadszik«-en termő egyes sós növényeket csak a birka eszi, de azt is zsemege zöldülésben. A területen lábas jószág megélni nem tud. Májusban már kiszárad a tó, az utolsó csepp vize is elszalad a Tisza felé. Ilyenkor azután

sivár képet mutat a nagy pusztaság,

amelyen csak a délibáb játszik csalóka vizekkel. Egyébként vakító fehér szikttenger az egész terület, melyen szigeteken van a tenyérnyi magas, zörgő, barnára aszalódott sás. Ezt a helyet ilyenkor még a madár is messziről elkerüli. A kiszáradt tófenékről számos ciklonokat sodorok a magasba a nyári forgószél. A kánikulai zivatarok nyugat felől szoktak kerekedni. Dorozsmá és a Fehértó irányából tornyosulnak a felhők. Ha megfigyeljük a zivatart megelőző tomboló szélvihart, az ég és párák színjátékát, feltűnik már messziről a kénysárgába játszó nyugati égbolt, melyet a nyugati nap sugarai hátulról sajátos ragyogásban tartanak s a rohamosan közeledő sárga palást nemsokára mint piszkoz porfelhő seprő végig a városi uccákat, telehord-

va szemünket, szánkat, tudónkat az alföldi porral, illetve fehértói szikkel. Ez a por ugyanis nem más, mint a kiszáradt tófenének 2000 holdról felkavart és felszedett szikpora, mely az emberi egészségre semmivel sem ártalmatlanabb, mint az országutak pora.

A szegedi »sárga zivatarok«-nak ez a magyarázata.

A szél által elhordott szik azonban nemcsak a várost borítja el zivatarok alkalmával, de megfertőzi a szomszédos jó feketeföldeket is.

Haldoklik a Fehértó. Halottas ágyánál egy pár szenvedélyes vizivadász örködik, na meg a birka-pásztorok. Mert ha nincs víz, nincs vadászat és nincs legelő sem. Sorsa mást nem nagyon érdekel, nem sok hasznót hajtott másnak életében sem.

A Fehértóból kihasított halastó három év alatt sajátos változásokon ment keresztül. A tavaszi áradásos tiszavízzel rengeteg iszap rakódik le. Ősszel a halászat alkalmával leeresztik a vizet s a téli hónapokban faecaliákkal és mésszel igyekeznek javítani a talajt, hogy annál hővebben teremjen a hal táplálására szolgál